

TANTÁRGYI TEMATIKA

BTMMN103 Műfaj- és eszmetörténet, hatástörténet I.: Humanizmus szem.

Tantárgy neve: Műfaj- és eszmetörténet, hatástörténet, Régiség	Tantárgy Neptun kódja(i): BTMMN102, BTMMN103, BTMMN106, BTMMN107, BTMMN110, BTMMN111 (E Neptun kód(ok) a nappali képzésre vonatkozik/vonatkoznak. A levelező képzés Neptun kódjaiban a számjegy előtti N betűt L betűre kell cserélni!)
	Tantárgyfelelős intézet: ME BTK Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet
	Tantárgyelem: K (K: kötelező, KV: kötelezően választható, SZV: szabadon választható)
Tárgyfelelős (név, beosztás): Kecskeméti Gábor egyetemi tanár	
Közreműködő oktató(k): Kecskeméti Gábor egyetemi tanár	
Tantárgyi egység: Műfaj- és eszmetörténet, hatástörténet I.: Humanizmus szem.	
Tantárgyi egység Neptun kódja: BTMMN103 (E Neptun kód a nappali képzésre vonatkozik. A levelező képzés Neptun kódjában a számjegy előtti N betűt L betűre kell cserélni!)	
Javasolt félév: 1T (A szak keresztféléves meghirdetésben nem indul, így páratlan számú félév tárgyait csak összel, páros számúéit csak tavasszal lehet felvenni.)	Előfeltétel: nincs (E Neptun kód(ok) a nappali képzésre vonatkozik/vonatkoznak. A levelező képzés Neptun kódjaiban a számjegy előtti N betűt L betűre kell cserélni!)
Óraszám/hét: BTMMN110: 2 előadás, 3 konzultáció, BTMMN102, BTMMN103, BTMMN106, BTMMN107, BTMMN111: 2 (A nappali képzés heti óraszámja 14 héten át. A levelező képzések féléves óraszámja a következő: heti 1 nappali tagozatos óra esetén a levelező tagozat féléves óraszámja 5, heti 2 nappali tagozatos óra esetén a levelező tagozat féléves óraszámja 10 stb.)	Számonkérés módja (a/gy/k/b): BTMMN102, BTMMN106, BTMMN110: kollokvium, BTMMN103, BTMMN107, BTMMN111: gyakorlati jegy (A teljesítés követelményeit lásd alább a <i>Félévközi számonkérés módja és értékelése</i> pontnál.)
Kreditpont: BTMMN102, BTMMN103, BTMMN106 BTMMN107:2, BTMMN110, BTMMN111: 3	Tagozat: nappali (A tantárgy és a tantárgyi egység adatai és követelményei azonosak a levelező tagozaton is, egyedül a Neptun kód különbözik.)
Tantárgyi egység feladata és célja (röviden összefoglalva): A tantárgy célja a <i>humanizmus</i> korának műfaj- és eszmetörténeti szempontú áttekintése, a hallgatók megismertetése e korszak legfontosabb szövegeivel és szakirodalmával. A korszak kiemelkedő alkotói: Vitéz János, Janus Pannonius, Antonio Bonfini és Mátyás udvarának további itáliai humanistái, a Jagelló-kor szerzői, a hazai erasmisták. Fontosabb tárgykörök: Az antik irodalmi szövegek és jelenségek ismerete Magyarországon: recepció és kultusz. A humanista befogadói közösségek. Itáliai humanista oktatás. Bölcséleti rendszerek: arisztotelianizmus és platonizmus. A korszak reprezentatív műfajainak jellemzői, mintái, hagyományai. Utánzás, imitáció, epigonizmus. Retorikai, poétikai rendszerek. A korszak tanulmányozásának története. A szeminárium a tárgyi, nyelvi, művelődéstörténeti magyarázatokra koncentrálna kívánja kialakítani a korszak értésének alapvető készségeit.	
Fejlesztendő kompetenciák: <i>tudás:</i> A kurzus elősegíti, hogy a hallgató értse az irodalomnak a magyar és az európai identitás konstrukciói kialakításában, fenntartásában és formálásában betöltött szerepét, a magyar és a világirodalom történeti és társadalmi meghatározottságát, az irodalom és nyelv alapvető összefüggéseit. Ismereteket biztosít az irodalomtudomány, valamint a határtudományok jellemző kutatási kérdéseire, azok nemzetközi kontextusára, különböző kutatási irányzatok elemzési és értelmezési módszereire, továbbá szakterülete művelésének hagyományos és elektronikus forrásaira vonatkozólag.	

képesség: A kurzus előmozdítja az irodalom jelenségeinek a maguk történetiségében, váltoásaiban és változatosságában való elemzését, valamint hogy a hallgató önálló munkával, elméleti és módszertani megalapozottsággal, kritikai szempontokat érvényesítve képes legyen feltárni egy adott irodalomtudományi kérdéskör, résztema összefüggéseit.

attitűd: A kurzus előmozdítja, hogy a hallgató kutatásai és munkája során figyelembe vegye a vizsgált irodalmi jelenségek történeti, kulturális és társadalmi meghatározottságát.

Tantárgyi egység tematikus leírása 14 heti bontásban:

1. A szeminárium menetének és a követelmények megbeszélése; a referátumok, szemináriumi dolgozatok szétosztása
2. A humanizmus irodalomtörténeti fogalmának kialakítása, különbségtétel a szó mai köznyelvi jelentésétől (filantrópia, altruizmus). A humanizmus jelentése: a klasszikus antikvitás szövegtörzseivel kialakított reflektált viszony
3. A klasszikus antikvitás szövegtörzsének kora újkori tanulmányozása: humanista nemzedékek, a filológiai és textológiai tevékenységek (szövegkiadás, szövegösszevetés, szövegvizsgálat, kommentár, sztemma, crux, editio princeps). Ope ingenii és ope codicum
4. A studia litteraria iskolai formái a klasszikus antik szövegtörzs alapján: analysis, genesis, imitatio, aemulatio, parodia
5. Humanista volt-e Vitéz János?
6. Janus Pannonius itáliai tanulmányai és az itáliai epigrammák
7. Janus Pannonius elégiái és filozófiai háttérük
8. Mátyás király udvarának itáliai humanistái. Eszme- és irodalomtörténeti értékelés
9. A humanista historiográfia jellemzői. Antonio Bonfini működése
10. A Bonfini-recepció a 16–17. században
11. Erasmus. Az erasmista filológiai és eszmei törekvések. Magyarországi erasmisták
12. A 16. század latin nyelvű irodalma Magyarországon: műfajok, alkotók
13. A magyarországi humanista filológia 16. századi európai rangú teljesítménye: Sambucus (Zsámboky János)
14. A félév és a szemináriumi dolgozatok értékelése

Félévközi számonkérés módja és értékelése (prezentáció, zárthelyi dolgozat, szemináriumi dolgozat beadása stb.):

A félévközi számonkérés módját és értékelését a félév kezdetekor a tantárgyi egység oktatója határozza meg.

Gyakorlati jegy/kollokvium teljesítésének módja és értékelése (félévközi teljesítmény aránya a beszámításnál, ponthatárok stb.): **KSZ**

A kód jelentése:

A = a tantárgy aláírással zárul, amelyben kétfokozatú az értékelés (nem megfelelt, megfelelt). A hallgató legfeljebb az óraszám 30%-át mulaszthatja el következmények nélkül, az ezt meghaladó mértékű hiányzás – kivéve az igazolt betegség miatti hiányzást – esetén az aláírás nem szerezhető meg. Az igazolt hiányzás pótlási feltételeit az oktató ismerteti. Az aláírás feltétele, hogy az oktató által a félév során támogatott prezentációs és beadási kötelezettségeknek a hallgató maradéktalanul eleget tegyen.

K = a tantárgy kollokviummal zárul, amelyben ötfokozatú az értékelés (1–5). Az előadások óraszámának legalább 60%-án kötelező a hallgató részvétele, amit jelenléti ívre vezetett aláírásával igazol. Az ennél többet mulasztó hallgató nem kaphat aláírást és nem vizsgázhat. Az előadáshoz évközi zárthelyi dolgozat(ok) társulhat(nak), legfeljebb akkora számban, mint a tantárgyi egység kreditpontszáma.

Amennyiben az előadáshoz zárthelyi dolgozat(ok) társul(nak), annak/azoknak az eredménye legalább 30%, legfeljebb 40%-os súllyal esik latba a záró osztályzatban. A zárthelyi dolgozat(ok)ról az oktató a tárgy félévi meghirdetésekor a Neptun rendszerben ad tájékoztatást. A szakmai követelményekhez képest a hallgatónak minden zárthelyi dolgozatában és a kollokviumon is legalább 50%-os felkészültséget kell igazolnia ahhoz, hogy az elégséges (2) osztályzatot megszerezze.

SZ = a tantárgy gyakorlati jeggyel zárul, amelyben ötfokozatú az értékelés (1–5). A hallgató legfeljebb a szemináriumi óraszám 30%-át mulaszthatja el következmények nélkül, az ezt meghaladó mértékű hiányzás – kivéve az igazolt betegség miatti hiányzást – esetén az aláírás és a gyakorlati jegy nem szerezhető meg. Az igazolt hiányzás pótlási feltételeit az oktató ismerteti. Az aláírás feltétele, hogy az oktató által a félév során támogatott prezentációs és beadási kötelezettségeknek a hallgató maradéktalanul eleget tegyen. A szemináriumhoz évközi zárthelyi dolgozat(ok) társulhat(nak), annak/azoknak az eredménye legalább 30%, legfeljebb 40%-os súllyal esik latba a záró osztályzatban. A zárthelyi dolgozat(ok)ról az oktató a tárgy félévi meghirdetésekor a Neptun rendszerben ad tájékoztatást. A szakmai követelményekhez képest a hallgatónak minden zárthelyi dolgozatában és a beadott szemináriumi dolgozatában is legalább 50%-os felkészültséget kell igazolnia ahhoz, hogy az elégséges (2) osztályzatot megszerezze.

KSZ = a tantárgy kollokviummal és gyakorlati jeggyel záruló tantárgyi egysége(ke)t egyaránt tartalmaz. Az előbbiekre a K, az utóbbiakra az SZ kódnak megfelelő értékelés vonatkozik.

Kötelező irodalom a tantárgyi egység egészéhez vagy 14 heti tematikus leírásának megfelelő

beosztásban:

HORVÁTH János, *Az irodalmi műveltség megoszlása: Magyar humanizmus*, Bp., 1935, 1944²; reprintjük: bev. CSAPODI Csaba, Bp., Akadémiai, 1988³ (Az Akadémiai Kiadó Reprint Sorozata).

A magyar irodalom története 1600-ig, szerk. KLANICZAY Tibor, Bp., Akadémiai, 1964 (A Magyar Irodalom Története, 1).

Szöveggyűjtemény a régi magyar irodalom történetéhez: Reneszánsz kor, főszerk. TARNAI Andor, szerk. BITSKEY István, Bp., Tankönyvkiadó, 1990.

Régi magyar irodalmi szöveggyűjtemény, I, Humanizmus, szerk. ÁCS Pál, JANKOVICS József, KÖSZEGHY Péter, Bp., Balassi Kiadó, 1998.

Janus Pannonius – Magyarországi humanisták, vál., kiad., jegyz. KLANICZAY Tibor, Bp., Szépirodalmi, 1982 (Magyar Remekírók).

Gábor ALMÁSI, *The Uses of Humanism: Johannes Sambucus (1531–1584), Andreas Dudith (1533–1589), and the Republic of Letters in East Central Europe*, Leiden etc., Brill, 2009 (Brill's Studies in Intellectual History, 185).

Ajánlott irodalom a tantárgyi egység egészéhez vagy 14 heti tematikus leírásának megfelelő beosztásban:

Magyar Biblia-fordítások Hunyadi János korától Pázmány Péter századáig, vál., kiad., jegyz. NEMESKÜRTY István, Bp., Szépirodalmi Könyvkiadó, 1990.

„Bízd az jövődökre érdemed jutalmát”: *Magyar protestáns irodalmi szöveggyűjtemény, I, 16–17. század*, szerk. SZABÓ András, Bp., Mundus Magyar Egyetemi Kiadó, 1998.

„Az keresztyén olvasóknak”: *Magyar nyelvű bibliafordítások és -kiadások előszavai és ajánlásai a 16–17. századból*, kiad., jegyz. ZVARA Edina, szerk. JANKOVICS József, Bp., Balassi Kiadó, 2003 (Régi Magyar Könyvtár: Források, 14).

Anthony GRAFTON, Lisa JARDINE, *From Humanism to the Humanities: Education and the Liberal Arts in Fifteenth and Sixteenth Century Europe*, Cambridge MA, Harvard University Press, 1986.

Interpretations of Renaissance Humanism, ed. Angelo MAZZOCCO, Leiden etc., Brill, 2006 (Brill's Studies in Intellectual History, 143).